

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2016. gada 21. jūlijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Uldis Ķinis, tiesneši Kaspars Balodis un Daiga Rezevska,
kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemtos pieteikumus par lietas ierosināšanu, ko iesnieguši (visi kopā turpmāk – Pieteikumu iesniedzēji):

- 1) RJ (pieteikums Nr. 110/2016);
- 2) KAC (pieteikums Nr. 111/2016);
- 3) JK (pieteikums Nr. 128/2016)
- 4) SĶ (pieteikums Nr. 131/2016);
- 5) AM (pieteikums Nr. 132/2016);
- 6) SJ (pieteikums Nr. 133/2016);
- 7) AB (pieteikums Nr. 134/2016);
- 8) MS (pieteikums Nr. 135/2016);
- 9) DB (pieteikums Nr. 169/2016),

konstatēja:

1. No pieteikumiem izriet, ka Pieteikumu iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5., 6., 7. un 9. pantu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam, 109. un 105. pantam;

1.2. noteikt aizklātu tiesas sēdi ierobežotas pieejamības informācijas statusu lietas materiāliem.

Visos minētajos pieteikumos formulēti identiski prasījumi un sniegts līdzīgs lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums, līdz ar to visus pieteikumus būtu lietderīgi izskatīt kopīgi.

2. Solidaritātes nodokļa likuma 3. pants nosaka: “Nodokļa objekts ir ienākums, kas noteikts likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14. un 20.² pantā un pārsniedz attiecīgajam kalendāra gadam noteikto valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta (turpmāk — obligāto iemaksu objekts) maksimālo apmēru.”

Solidaritātes nodokļa likuma 5. pants noteic, ka nodokļa maksātāji ir darba devēji, darba ņēmēji, iekšzemes darba ņēmēji pie darba devēja — ārvalstnieka, ārvalstu darba ņēmēji pie darba devēja — ārvalstnieka — un pašnodarbinātie, kuri pakļauti valsts sociālajai apdrošināšanai un kuru ienākumi taksācijas periodā pārsniedz saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru.

Šā likuma 6. pants noteic, ka nodokļa likme atbilst obligāto iemaksu likmei, kas noteikta saskaņā ar likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 18. pantu.

Savukārt šā likuma 7. pants noteic nodokļa aprēķināšanu, proti:

“(1) Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, pamatojoties uz Valsts ieņēmumu dienesta sniegto informāciju, summē sociāli apdrošinātajai personai obligāto iemaksu objektu un veiktās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra uzskaita faktiski veikto solidaritātes nodokli, kad ir sasniegts likumā “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteiktais obligāto iemaksu objekta maksimālais apmērs.

(2) Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra solidaritātes nodokli aprēķina reizi mēnesī.”

Šā likuma 9. pants paredz: “Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra faktiski samaksāto nodokli par pārskata mēnesi pārskaita valsts pamatbudžeta ieņēmumu kontā līdz pārskata mēnesim sekojošā trešā mēneša piecpadsmitajam datumam.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemta pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumos ietvertie prasījumi ir piekritīgi Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā.

No pieteikumiem un tiem pievienotajiem materiāliem izriet, ka Pieteikumu iesniedzēji ir darba ņēmēji, kuru ienākumi pārsniedz saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru. Tādējādi Pieteikumu iesniedzēji saskaņā ar Solidaritātes nodokļa likuma 5. pantu ir solidaritātes nodokļa maksātāji.

Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, 109. un 105. pantam un tādējādi viņi ir norādījuši uz savu Satversmē noteikto pamattiesību iespējamo aizskārumu.

Līdz ar to Pieteikumu iesniedzēji ir tiesīgi iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa nosaka, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt minētās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav. Savukārt 19.² panta sestās daļas 2. punkts prasa pieteikumā pamatot, ka ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi vai arī tādu nav.

Izskatāmajā gadījumā secināms, ka nepastāv tādi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi, kurus Pieteikumu iesniedzēji būtu varējuši izmantot savu pamattiesību aizsardzībai.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrais teikums paredz: ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no brīža, kad katram no Pieteikumu iesniedzējiem ir radies pienākums

maksāt solidaritātes nodokli, proti, no brīža, kad Pieteikumu iesniedzēju ienākumi pārsniedz saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru.

No pieteikumiem izriet, ka tie visi ir iesniegti Satversmes tiesas likumā noteiktajā termiņā.

Līdz ar to iesniegtie pieteikumi atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās un ceturtās daļas, kā arī 19.² panta sestās daļas 2. punkta prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato apstrīdētās normas neatbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota konkrētās apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajām augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 105. pantam.

Lai noskaidrotu, vai ar apstrīdētajām normām noteiktais Pieteikumu iesniedzēju īpašuma tiesību ierobežojums ir attaisnojams, Satversmes tiesai ir jāizvērtē: 1) vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu; 2) vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis; 3) vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-01-03 secinājumu daļu*). Savukārt, izvērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, ir jānoskaidro: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 23. punktu*).

Pieteikumu iesniedzēji neapšaubā to, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu. Tomēr Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka apstrīdētajās normās noteiktajam Satversmes 105. panta pamattiesību ierobežojumam nav leģitīma mērķa.

Pamatojot to, vai apstrīdētajā likumā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi, Pieteikumu iesniedzēji norāda, ka likumdevēja izraudzītie līdzekļi nav piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai un leģitīmo mērķi varot sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka personas tiesības un likumiskās intereses tiktu ierobežotas mazāk, atceļot valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru. Tādā gadījumā, atšķirībā no solidaritātes nodokļa, darba devēja un darba ņēmēja veiktās obligātās iemaksas pilnībā tiktu novirzītas darba ņēmēja sociālajai apdrošināšanai. Turklāt šobrīd radītā sistēma vienlīdz neparedz solidaritātes nodokļa iekasēšanu no visām personām ar augstiem ienākumiem, proti, pašnodarbinātās personas varot izvēlēties, vai šādu nodokli maksāt, kamēr darba ņēmējiem šāda izvēle nepastāvēt. Vienlaikus Pieteikumu iesniedzēji norāda, ka leģitīmo mērķi varot sasniegt, paredzot nodokļa likmi atkarībā no tā, kādiem valsts sociālās apdrošināšanas veidiem persona ir apdrošināta.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka nodokļu tiesību jomā, īpaši tad, kad tiek analizēts, vai nepastāv saudzējošāki līdzekļi leģitīmā mērķa sasniegšanai, Satversmes tiesai jāievēro izvērtējuma robežas, ko nosaka nodokļu tiesību daba (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2010-70-01 16. punktu un 2015. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2014-11-0103 25.2. punktu*).

Pārbaudot pamattiesību ierobežošanas tiesiskumu nodokļu lietās, Satversmes tiesa vērtē galvenokārt to, vai nodokļa maksājums nav nesamērīgs slogs adresātam. Izvērtējot, vai nodokļa maksājums nav nesamērīgs slogs adresātam, citstarp jāapsver tas, vai piemērotais nodoklis pēc sava rakstura nav konfiscējošs (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2014-11-0103 20. punktu*). Pieteikumos nav ietverts juridiskais pamatojums tam, vai labums, ko iegūst sabiedrība no apstrīdētā likuma pieņemšanas, ir lielāks par Pieteikumu iesniedzēju pamattiesībām nodarīto kaitējumu. Citstarp pieteikumos nav pamatots arī tas, ka solidaritātes nodokļa piemērošana būtu uzskatāma par nesamērīgu slogu Pieteikumu iesniedzējiem un tādējādi nodoklis pēc sava rakstura būtu uzskatāms par konfiscējošu.

Līdz ar to pieteikumos sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdētā likuma iespējamo neatbilstību Satversmes 105. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

8. Pieteikumos ir norādīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 109. pantam. Pieteikumiem ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai.

Līdz ar to pieteikumi daļā par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 109. pantam atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5., 6., 7. un 9. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 109. pantam”.

2. Atteikties ierosināt lietu par Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5., 6., 7. un 9. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam.

3. Atzīt, ka šā lēmuma 1.2. punktā norādīto Pieteikumu iesniedzēju lūgumu izlemšana nav Satversmes tiesas kolēģijas kompetencē.

4. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Latvijas Republikas Saeimu – **līdz 2016. gada 21. septembrim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 2. kolēģijas priekšsēdētājs

U. Ķinis